

УДК 821.581.09'06:305

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2021.30.7>Наталія Ісаєва, д-р філол. наук, доц.
ORCID: 0000-0002-8458-4650
e-mail: inattalia@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ҐЕНДЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Розкрито зумовленість смислової неоднозначності китайської ґендерної термінології на прикладі найбільш суперечливих понять "фемінізм", "ґендер", "феміністична література", "жіноча література", "жіноче письмо". До уваги береться соціально-історичний контекст, засвоєння західних теорій і актуалізація традиційних китайських учень, а також унікальне явище формування "образно-символічної термінології".

У дослідженні використано культурно-історичний та типологічний методи, а почасти – метод семантичного та контекстуального аналізу.

Формування феміністичного (а згодом – ґендерного) напрямку в китайському літературознавстві почалося на початку 80-х рр. XX ст. Цей процес відбувався під впливом трьох факторів: 1) комуністична ідеологія та "державний фемінізм"; 2) поширення західних теорій фемінізму; 3) традиційні китайські концепції відносин між статями. Китайські науковці запозичували терміни, перекладаючи їх з англійської чи інших європейських мов. Однак, процес смислової адаптації нових понять був досить складним і мав свої особливості. Зокрема, китайські науковці прагнули уникати радикального протиставлення "чоловічого і жіночого" у семантиці нових термінів, натомість вони намагалися реалізувати китайську філософську концепцію взаємодоповнення категорій Інь–Ян, що відображає "ситуативність світосприйняття" китайців.

Особливим явищем китайського ґендерного літературознавства є формування "образних понять". Такими поняттями є яскраві образи західної літератури й літературної критики, які в китайському культурному середовищі набувають нового значення. Зокрема, поняття "чиста сторінка", запропоноване С. Губар на позначення жіночої ідентичності в патріархальному суспільстві, китайські науковці пов'язують із діяльністю танської імператриці У Цзетянь і її надмогилюю "стелою без написів".

Проаналізований матеріал дає підстави зробити висновок про складність і незавершеність процесу формування ґендерної термінології в китайському літературознавстві, яке балансує між новими західними та власними традиційними концепціями міжстатевих стосунків.

Ключові слова: китайське літературознавство, фемінізм, ґендер, жіноча література, феміністична література, "чиста сторінка".

Вступ. Формування ґендерного підходу в китайському літературознавстві, як і в західному, базувалося на ідеях феміністичної критики. В Америці та Європі розвиток феміністичних теорій у різних галузях знань було логічним продовженням потужного руху за суспільні й політичні права жінок. У Китаї ж розв'язання жіночого питання, яке гостро постало ще на початку XX ст., відбувалося в руслі національно-визвольного руху, що згодом закріпилось у комуністичній ідеології ґендерної рівності через "однаковість чоловіків і жінок" (男女都一样) [18, с. 124]. Відтак, жіночий рух у Китаї був частиною державної політики і не виробив власної ідеологічної основи та стратегії розвитку. А втім, "державний фемінізм" неабияк вплинув на усвідомлення китайцями нової сутності міжстатевих стосунків і їхньої проєкції в літературі. Тому процес засвоєння західних методів феміністичної критики в Китаї спровокував різночитання базових понять. Це так само зумовило проблеми уніфікації значень і дефініцій ґендерної термінології у сучасному китайському літературознавстві. Отже, метою запропонованої розвідки є визначення особливостей смислового наповнення китайської ґендерної термінології на прикладі найбільш суперечливих понять, як-от: "фемінізм", "ґендер", "феміністична література", "жіноча література", "жіноче письмо". До уваги береться соціально-історичний контекст, вплив західних теорій і традиційних філософських учень, ідеологічна та наукова мотивація тлумачення тих чи інших понять, а також унікальне явище формування "образно-символічної термінології".

Досягнення поставленої мети визначило вибір відповідних методів дослідження, а саме: культурно-історичний, типологічний і почасти метод семантичного й контекстуального аналізу. У роботі також залучені загальнонаукові методи – аналіз, синтез, дескрипція та порівняння.

Результати дослідження. Про теорії фемінізму в Китаї активно заговорили лише наприкінці 80-х рр. XX ст. – після закінчення "культурної революції" та запровадження політики "реформ і відкритості". Економічні

реформи, активне долучення пост-маоїстського Китаю до процесів світової глобалізації сприяло його участі у міжкультурному спілкуванні. Відтак до Китаю проникають ідеї західного фемінізму. Однак, сучасна дослідниця Цзан Цзянь [20] відзначає, що вже з 50-х рр. XX ст. (тобто з моменту заснування КНР) суспільна свідомість китайців формувалася під впливом кардинально іншого, ніж на Заході, розуміння рівності статей і жіночої емансипації. Передусім, західні теорії фемінізму засуджують патріархальні засади чоловічого домінування, і акцентують на існуванні нерівності прав за статевою ознакою. Натомість китайські ідеї жіночої емансипації або жіночого визволення (妇女解放), які зародилися ще в контексті руху "4 травня" 1919 р., базуються на критиці феодалських утисків і акцентують на соціальній нерівності за класовою (а не ґендерною) приналежністю. Цьому, на думку Чжан Юйнена, значною мірою сприяв "державний фемінізм" і марксистська теорія, згідно з якою жіноче визволення є складником соціальної революції і "загального визволення людини" [21, с. 86].

Утім, багато дослідників відзначають національну специфіку китайського фемінізму. Так, Е. Сінецька, спіраючись на праці китайських науковців, висуває припущення про відсутність у китайському фемінізмі підґрунтя для конфронтації між чоловіками й жінками, що своєю чергою сприяє більш природному переходу від феміністичних до ґендерних студій. До того ж, мультидисциплінарне вивчення жіночого питання у Китаї "не є цариною суто жіночої діяльності", чоловіки активно долучаються до аналізу відповідних проблем. Насамкінець простежується тенденція зв'язку феміністичних / ґендерних студій із національним корінням, що підкреслюється в монографії тайванської соціологині Люй Сюлянь "Неофемінізм" [14]. Авторка наголошує, що в конфуціанській традиції головним є усвідомлення особистістю власного обов'язку перед суспільством, тому не варто обмежуватися питанням рівноправ'я, необхідно говорити про обов'язки жінок перед суспільством, тобто дотримуватись

співвідношення категорій прав і обов'язку, спрямованих на розвиток потенційних здібностей людини [14, с. 139]. Не всі китайські науковці підтримують таку позицію, звинувачуючи Люй Сюлянь у консерватизмі. Проте, чимало з них переконані, що національна культура (у її критичному переосмисленні) може стати підґрунтям для розвитку ґендерних студій в Китаї. Сутність гуманізму в китайській філософії, підкреслює Лін Чан, полягає у гармонійній єдності Інь і Ян, що репрезентують жіночий і чоловічий первні [1, с. 153]. На цьому ґрунтуються ідеї сучасної феміністки Чжоу І про взаємодоповнюваність відмінностей між чоловіками і жінками та необхідність їхнього гармонійного співіснування [1, с. 152].

Отже, до початку 80-х рр. XX ст. у свідомості китайців сформувався ідеологічно мотивований і національно зумовлений комплекс уявлень про сутність і шляхи розв'язання жіночого питання. З одного боку, він став певним досвідом для запровадження феміністичного дискурсу в китайський науковий простір. З іншого – цей комплекс потребував кардинального критичного перегляду в період засвоєння численних теорій західного фемінізму. Відтак, розвиток феміністичної критики (а згодом і ґендерного аналізу) у китайському літературознавстві виявився складним процесом, що включає постійне порівняння китайських і західних уявлень про сутність відповідних стратегій вивчення жіночої творчості. Значною мірою це стосується термінології, яка з'явилась у Китаї внаслідок перекладу з англійської або, рідше, інших європейських мов. Різні інтерпретації й досить довільне вживання багатьох основних термінів ускладнює розуміння ідей китайських літературознавців, тому майже кожне їхнє дослідження починається з тлумачення базових понять. Варто зупинитися на них.

Термін "фемінізм" з'явився у Китаї у 20-ті рр. XX ст. у контексті руху "за нову культуру" і мав багато варіантів перекладу. Зрештою до наукового обігу увійшли два з них: *女权主义* (ключове поняття *女权* – "жіночі права, жіноче рівноправ'я" [6, с. 1503]) і *女性主义* (ключове поняття *女性* – "жіноча стать; особа жіночої статі" [6, с. 1504]). Перший варіант пов'язують із західними теоріями фемінізму та жіночими рухами і вживають на позначення відповідних явищ, як то *女权主义文学理论* "феміністична теорія літератури", *女权运动* "феміністський рух" [18, с. 124]. У 80-ті рр. цей термін в широких наукових колах сприймають досить упереджено, розуміючи як боротьбу за владу та "саморекламу" радикально налаштованих жінок [15, с. 20], або ж боротьбу за жіночі права суто у суспільно-політичному сенсі [7, с. 15]. Натомість літературознавці віддають перевагу більш нейтральному терміну *女性主义*. За ним закріпилося значення "ідейно-культурного напрямку та суспільної практики, де із чітких жіночих позицій критично переосмислюється система патріархату та маскуліноцентрична культура" [22, с. 10]. Окрім того, береться до уваги формування жіночої суб'єктивності, зміна концепції жінки як "другої статі", зрештою – досягнення культурного простору гармонійного співіснування статей. Як бачимо, у феміністичній концепції китайського літературознавства імпліцитно окреслюється ґендерна проблематика.

Концептуалізація поняття "жіноча література" та його термінологічна сутність дотепер викликає дискусії в Китаї. Найбільш уживаним став термін *女性文学* (*女性* "жіноча стать" + *文学* "література"), який, тим не менш, не набув чіткої дефініції. Професор Цзінь Веньє називає його найбільш суперечливим і багатозначним поняттям у сучасному літературознавстві. Так, під "жіночою літературою" різні дослідники розуміють: 1) твори, написані жінками із зображенням жіночого життя; 2) твори, що відображають особливості жіночого життя, незалежно від статі автора;

3) будь-які твори, написані жінками, незалежно від тематики й стилю письма; 4) твори, написані жінками, які відображають особливості жіночої свідомості [7, с. 16]. Перелік можна продовжити. Проте, останнім часом китайські літературознавці схилиються до вживання терміна *女性文学* у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні "жіноча література" включає всі твори, написані жінками, від давнини дотепер; у вузькому – жіночі твори XX ст., які втілюють принципи гуманістичного мистецтва [17, с. 3]. Найчастіше звертаються саме до вузького значення, мотивуючи це тим, що від початку XX ст. відбувається "пробудження жіночої свідомості", яка уможливила відокремлення феміністичного дискурсу в літературі від домінуючого маскуліного. Лі Сюйцзін називає жіночу свідомість важливим поняттям у феміністичній критиці, оскільки саме вона визначає "ментальну основу жіночої літератури" [11, с. 90]. Жіноча свідомість, на думку дослідниці, розкриває суто жіноче сприйняття власної природи, оцінки власного суспільного становища та оточуючої дійсності. Більшість китайських дослідників пристають до такого погляду і вважають "пробудження жіночої свідомості" на початку XX ст. відправним пунктом повноцінної жіночої творчості. Водночас є й прихильники вживання терміна "жіноча література" у широкому значенні. Так, Ван Чуньжун зазначає, що стаття автора вказує "не лише на біологічні відмінності, а насамперед на відмінності способу життя, психології, естетики, а отже і художньої творчості" [19, с. 12]. Подібної думки дотримується і Лю Цзє, яка у своєму ґрунтовному дослідженні "Китайське жіноче письмо: історія розвитку етнокультурного мислення" використала термін "жіноче письмо" (*女性写作*) у широкому значенні "жіночої літератури". Авторка підкреслює, що твори письменниць-жінок відтворюють жіночу психологію і спосіб життя, незалежно від часу їх написання [16, с. 12].

У 80-ті рр. XX ст. поширюється термін *女性主义文学* ("феміністична література"). Спочатку він вживається як синонім до поняття *女性文学* ("жіноча література"), і згодом набуває вузького значення. Жень Імін не бачить присутньої різниці між цими поняттями, лише зазначає, що феміністичній літературі притаманна більш гостра й радикальна критика патріархату, тобто письменниці-феміністки у своїх творах "виступають проти традиційної системи міжстатевих стосунків і прагнуть деконструювати основи маскуліноцентричної культури" [22, с. 10]. Подібної думки дотримується Цяо Іган, наголошуючи, що феміністична література у Китаї виникла на спільній ідейній основі (рівності статей) з жіночою, але під значним впливом західних теорій фемінізму, що позначилося на її нарративних стратегіях [17, с. 3]. Проте останнім часом китайські учені схилиються ставити на перше місце ґендерну проблематику феміністичної літератури, а не лише її "радикальний критицизм". Так, професор Цзінь Веньє вважає феміністичну літературу одним із "явищ ґендерної культури" (*性别文化现象*). На його думку, цінність цієї літератури визначається, з одного боку, її деструктивним і руйнівним характером, а з іншого – активною участю у творенні нової концепції відносин між статями [8, с. 15]. Отже, термін "феміністична література" набуває значення ґендерно мотивованого, радикального дискурсу жіночої літератури.

1993 р. у Тяньцзіньському педагогічному університеті на феміністському семінарі, що проводився з ініціативи Китайського осередку Центру соціологічного вивчення жінок (CSWS), до наукового обігу було введено поняття "ґендер" (*gender*) та започаткована дискусія про сутність ґендерного підходу у феміністичних студіях. Сам термін зазвичай перекладають як *社会性别* "соціальна стать",

інколи з уточненням *社会文化性别* "соціально-культурна стать", протиставляючи його біологічній статі *生物性别* [3, с. 8; 13, с. 206; 11, с. 93]. Водночас у наукових текстах зустрічаються і скорочені відповідники *性* "стать" і *性别* "гендер". Так, Лі Сяоцзян у статті "Про багатозначність поняття *Gender* у перекладі" доводить, що у китайській мові слово *性* позначає фізичну стать, а *性别* вказує на соціальне становище, зумовлене відповідною статтю. Гендерна ідентичність *性别身份* по суті є неоднорідною і поєднує в собі природну й соціальну статі. У їх нероздільності Лі Сяоцзян бачить китайську специфіку поняття "гендер" [10, с. 8]. Тепер у китайському літературознавстві паралельно розвиваються дві тенденції осмислення і вживання поняття "гендер". Перша з них – сприйняття гендеру, як терміна, запозиченого із західної гуманітаристики, і тлумачення відповідно до праць Е. Оуклі, Р. Столлера, Г. Рубін, Дж. Скотт, Б. Хукс та ін. [13, с. 203–205]. Друга тенденція засвідчує прагнення науковців підкреслити принципову різницю традиційного китайського та західного підходів до розуміння відносин між статями. Китайські дослідники намагаються пояснити значення "гендеру" і "гендерних відносин" крізь призму традиційних філософських учень, зокрема концепції Ін-Ян, яка відображає "ситуативність світосприйняття" китайців. Поступлюється думка про істину як мінливість, постійне перетікання протилежностей одна в одну, "тому Ін-Ян не дорівнюють біному жіноче-чоловіче" [2, с. 30]. Китайська дослідниця Ян Сяоянь доводить, що у культурі Піднебесної поняття *性* "стать" здавна було складною філософською категорією, котра у різні часи виражала: 1) сутність людської природи; 2) моральні якості (схильність людини до добра чи зла); 3) психологічні характеристики (свавілля, примхливість); 4) апелювання до "правди" (складне поєднання почуттів); 5) пристрасть між чоловіком та жінкою [4, с. 137–138]. Отже, поняття "стать" у сучасній китайській культурі важко інтерпретувати як суто біологічне, тому не варто розділяти і протиставляти терміни "стать" і "гендер". Окрім того, Ян Сяоянь, спираючись на роботи Р. Еймса, зауважує, що в етичних настановах даосизму (а зрештою і конфуціанства) найважливішим є вдосконалення природи "абстрактної людини", яка повинна володіти усіма "взаємодоповнюючими характеристиками, котрі розташовуються між двома полюсами Ін та Ян", у той час, як західна культура схильна ділити їх на маскуліні й фемініні [4, с. 141]. Отже, китайська модель міжстатевих відносин ґрунтується на принципах рівноваги і гармонії, а не поляризації та протиставлення. Тож і в сучасних китайських гендерних дослідженнях з'являється тенденція домінування загальнолюдських гуманістичних принципів над статеворольовими. Це, своєю чергою, формує в наукових колах уявлення про жіночу літературу як таку, що приховує трансгендерну свідомість *超性别意识* і трансгендерне світобачення *超性别视角*, а отже відтворює сенс та естетику не лише суто жіночого буття, але і його загальнолюдську складову [22, с. 10].

Говорячи про формування термінологічної системи сучасного китайського гендерного літературознавства не можна обійти увагою особливе явище, яке характеризує процес адаптації в Китаї іншопольтурних художніх концепцій. Ідеться про послідовне вживання китайськими гендерологами символічних понять, що виражають ті чи інші особливості жіночої літератури, а за своїм функціональним призначенням наближаються до термінів. Такими поняттями є яскраві образи західної літератури і літературної критики (переважно феміністичної), які в китайському культурному середовищі набувають нової

ідейно-виражальної спроможності. Отже, формується своєрідна образно-понятійна підсистема, яка синтезує китайські й західні уявлення про природу жіночої творчості. Найбільш промовистими і широко вживаними є такі образи як біблійна *Єва*, *Нора* з п'єси Г. Ібсена "Ляльковий дім", *дзеркало* із психоаналітичної теорії Ж. Лакана, *Задзеркалля* з відомої філософської казки Л. Керрола, *"чиста сторінка"* з однойменної новели Ісака Дінесена тощо. Зупинимось докладніше на останньому.

Символічний образ "чистої сторінки" з'являється у працях китайських дослідників жіночої літератури після знайомства зі статтею американської феміністки Сюзан Губар "Чиста сторінка та проблеми жіночої творчості" [5]. Авторка звертається до відомої новели Ісака Дінесена (справжнє ім'я Карен Бліксен), у якій розповідається про старовинний монастир кармеліток у Португалії, де здавна ткали льняні простирадла для першої шлюбної ночі принцес королівського двору. Одну з галерей монастиря прикрашають золоті рами, в яких виставлені фрагменти білих простирادل зі слідами, що засвідчують цнотливість наречених. Під кожною рамою знаходиться табличка з іменем принцеси. Серед цих полотен вирізняється одне, яке викликає найбільшу цікавість мешканок і відвідувачів монастиря – чисте, сніжно-біле полотно з табличкою без імені. С. Губар вбачає у монастирській галереї символічний образ "бібліотеки жіночої літератури", де кров – це чорнила, а простирадла – сторінки жіночих текстів. Образ "чистої сторінки", на думку дослідниці, показує жіночу ідентичність (включаючи і творчу) у патріархальному суспільстві як "порожнечу і пасивність" [5, с. 265]. Водночас "чиста сторінка" – це "акт жіночої непокори", що уможливило вільне самовираження безіменної принцеси, яка відмовляється "писати те, що від неї очікують" [5, с. 265]. У такому контексті невисловлена жіноча історія передбачає низку альтернативних сценаріїв, а отже показує необмеженість жіночої творчої спроможності.

Зазначений образ виявився близьким і зрозумілим для китайських дослідників, які віднайшли у власній історії подібний зразок "чистої сторінки". Ідеться про так звану "надгробну стелу без написів" (无字碑), зведену на могилі танської імператриці У Цзетянь (武则天, 624–705). Сучасні дослідники висувають безліч припущень, чому найвладостійніша й авторитарніша жінка в історії Китаю не залишила жодних настанов, які б могли бути викарбувані на її надгробній стелі. Одна з найпоширеніших версій приписує танській імператриці передсмертне волевиявлення: "Усі мої досягнення й прорахунки залишаю на розсуд нащадкам" (己之功过, 留待后人评说). Ця фраза, на думку Лі Хуна, засвідчує мудрість легендарної жінки, яка в такий спосіб уникла визнання власних помилок [9, с. 156]. У руслі ідей С. Губар трактують "стелу без написів" представниці феміністичної критики. Так, Лін Сяюнь припускає, що У Цзетянь усвідомлювала марність будь-яких власних висловлювань, оскільки вони приречені бути "перекрученими, спотвореними або проігнорованими у домінуючій традиції чоловічого коментування" [13, с. 231]. Лін Данья вказує на подвійну природу мовчання імператриці. Насамперед, воно розкриває сутність онтологічного становища жінки в історії Китаю, а також у традиційній китайській культурі. У Цзетянь скористалася своїм правом "інтерпретувати історію, давати настанови, присвоювати імена" (Поняття "присвоєння імен" (命名) апелює до однієї з основних концепцій конфуціанства – виправлення імен (正名). Вона передбачає, зокрема, правильний розподіл правителем чи сановниками нагород і покарань, щоб уникнути

взаємних непорозумін і руйнування встановленого порядку. У трактаті Конфуція "Бесіди й судження" сказано: "Коли імена не відповідають сутності, [тоді] й судження неправильні; коли судження неправильні, [тоді] й справи не виконуються", однак після її смерті усе це було втрачено, тому "вона, як і будь-яка інша жінка, що взяла участь в історичному поступі, зрештою перетворилася на мізерну жертву "історичної інтриги", приречену бути замовчуваною, знівельованою і знищеною" [12, с. 56]. Тому визначником її діяльності стає "порожнеча", "чиста сторінка", яка приховує множинність невисловлених сценаріїв буття непересічної жінки. Окрім цього, "мовчання" У Цзетянь є певним викликом конфуціанської традиції вписування посмертного імені (Посмертне ім'я, або посмертний титул (谥号) надавався правителям, чиновникам і шляхетним особам у давньому Китаї і ніс у собі характеристику правління володаря) правлячої особи у загальний дискурс імператорської влади у Китаї. Їй вдалося перервати патріархальну традицію й залишити у ній свою "порожнечу", "чисту сторінку", продемонструвавши жіноче неприйняття наявних способів вербального самовираження [12, с. 56–57]. Отже, у сучасних китайських гендерних студіях символічний образ "чистої сторінки" синтезує історію португальської безіменної принцеси й легендарної китайської імператриці, що закріпилося у двох основних значеннях: 1) репрезентація необмежених імпліцитних творчих можливостей жіночої літератури; 2) виявлення жіночого дискурсу "мовчання", "порожнечі" у великій (чоловічій) історії й культурі.

Висновки. У межах однієї статті важко вичерпати всі проблемні моменти, які спостерігаються у процесі формування й розвитку термінологічної системи китайського гендерного літературознавства. Проте, уже проаналізований матеріал дає підстави зробити висновок про складність і незавершеність цього процесу. Натепер навіть базові терміни не набули однозначності і провокують китайських гендерологів до балансування між західними й китайськими уявленнями про природу відносин між статтями. Умислова варіативність основних понять, з одного боку, ускладнює розуміння гендерних студій і потребує пояснень щодо актуалізації тих чи інших значень, а з іншого – уможлиблює вільний вибір індивідуальних дослідницьких стратегій. Формування образно-символічної підгрупи "термінів" дає можливість китайським літературознавцям поєднати раціональну й емоційну складову аналітичного процесу й наблизити його до китайської традиції оцінювання художніх текстів.

Список використаної літератури

1. Лін Ч., Лю Б., І Ц. Китай // Антологія Феміністичної філософії. – Київ: Основи, 2006. – С. 143–154.
2. Маслов А. А. Китай: Укрощение драконов. Духовные поиски и сакральный экстаз. – Москва: Алетейя, 2003.
3. Синецкая Э. А. О национальных особенностях китайского феминизма // Общество и государство в Китае. – Т. XXXLII. – Москва: Вост. лит., 2007. – С. 335–352.
4. Ян С. Гендерные отношения в китайской культуре в зеркале Инь и Ян // IV чтения, посвященные 70-летию со дня рождения проф. В. А. Карпова: Сборник научных статей: В 2 ч. – Минск: РИВШ, 2010. – Ч. 2. – С. 136–142.
5. Gubar S. "The Blank Page" and the Issues of Female Creativity // *Lectora*. – 2014. – 20, P. 249–269 pp. URL: https://ddd.uab.cat/pub/lectora/lectora_a2014n20/lectora_a2014n20p249.pdf
6. 汉俄大词典. 顾柏林主编. 上海: 上海外语教育出版社. – 2009.
7. 金文野. 中国现当代女性主义文学论纲. 北京: 中国社会科学出版社. – 2011.
8. 金文野. 中国当代女性主义文学的文化价值. 艺术广角. – 2010. – 2期. – 15–18, 50页.
9. 李宏. 中国历史悬案. 北京: 北京燕山出版社. – 2010.
10. 李小江. 文化、教育与性别——本土经验与学科建设. 南京: 江苏人民出版社. – 2002.
11. 李旭琴. 女性意识在女性创作中的流变与深化. 赣南师范学院学报. – 2010. – 第2期. – 91–94页.
12. 林丹娅. 当代中国女性文学史论. 厦门: 厦门大学出版社. – 2003.

13. 林晓云. 第二性的权力话语——中国当代女性主义文学批评形态特征论. 北京: 中国市场出版社. – 2010.
14. 吕秀莲. 新女性主义. 高雄: 敦理出版社. – 1986.
15. 刘红卫. 女性主义文学批评在中国的发生和发展. 黄石理工学院学报. – 2010. – 2月. – 第27卷. – 20–27页.
16. 刘洁. 中国女性写作文化思维嬗变史论. 北京: 中国社会科学出版社. – 2008.
17. 女性文学教程/ 乔以钢、林丹娅主编. 石家庄市: 河北教育出版社. – 2007.
18. 宋敬敬、牛瑞莲. 二十世纪女权主义在中国的发展. 辽宁行政学院学报. – 2009. – 第11卷. – 第8期. – 124–125页.
19. 王春荣. 新女性文学论纲. 沈阳: 辽宁大学出版社. – 1995.
20. 臧健. 对八十年代中期中国妇女史研究的反思. 中华女子学院学报. – 1999. – 8月. – 62–65页.
21. 张玉能. 女性主义文论与当代中国文论建设. 文艺理论研究. – 2010. – 第1期. – 86–93页.
22. 中国当代女性文学简史. 任一鸣编著. 桂林: 广西师范大学出版社. – 2009.

References

1. Ling, Ch., Liu, B., Yi C. (2006). Kytay [China]. *Antolohiya feministychnoyi filosofiyi*. Kyiv: Osnovy, pp.143–154. (In Ukr.).
2. Maslov, A. A. (2003). *Kitay: Ukroshcheniye drakonov. Dukhovnyye poiski i sakral'nyy ekstaz*. [China: Dragons taming. Spiritual quest and sacred ecstasy]. Moskva: Aleteya. (In Russ.).
3. Sinetskaya, E. A. (2007) O natsional'nykh osobennostyakh kitayskogo feminizma [On the national characteristics of Chinese feminism]. *Obshchestvo i gosudarstvo v Kitaye*. Vol. XXXLII. Moskva: Vost. lit., pp. 335–352. (In Russ.).
4. Yan, X. (2010). Gendernyye otnosheniya v kitayskoy kul'ture v zerkale In' i Yan [Gender relations in Chinese culture in the aspect of Yin-Yang theory]. *IV chteniya, posvyashchennyye 70-letiyu so dnya rozhdeniya prof. V. A. Karpova: Sbornik nauchnykh statey: V 2 chastyakh*. Minsk: RIVSH, Ch.2., pp. 136–142. (In Russ.).
5. Gubar, S. (2014). "The Blank Page" and the Issues of Female Creativity. *Lectora*, 20, pp. 249–269. https://ddd.uab.cat/pub/lectora/lectora_a2014n20/lectora_a2014n20p249.pdf
6. *Han-E da cidian* [Chinese-Russian dictionary]. (2009) Ed. by Gu Bolin. Shanghai: Shanghai waiyu jiaoyu chubanshe.
7. Jin, W. (2011). *Zhongguo xiandangdai nüxingzhuyi wenxue lungang* [An Essay on Contemporary Chinese feminist literature]. Beijing: Zhongguo shehui kexue chubanshe. (In Chin.).
8. Jin, W. (2010). *Zhongguo dangdai nüxingzhuyi wenxue wenhua jiazhi* [The cultural value of contemporary Chinese feminist literature]. *Yishu guangjiao*, 2, pp.15–18,50. (In Chin.).
9. Li, H. (2010). *Zhongguo lishi xuan'an* [Open issue in Chinese history]. Beijing: Beijing yanshan chubanshe. (In Chin.).
10. Li, X. (2002). *Wenhua, jiaoyu yu xingbie—bentu jingyan yu xueke jianshe* [Culture, education and gender: local experience and discipline building]. Nanjing: Jiangsu renmin chubanshe. (In Chin.).
11. Li, X. (2010). *Nüxing yishi zai nüxing chuanguo zhong de liu bian yu shenhua. Gannan shifan xueyuan xuebao*, 2, pp. 91–94. (In Chin.).
12. Lin, D. (2003). *Dangdai zhongguo nüxing wenxue shi lun* [A History of Contemporary Chinese Women's Literature]. Xiamen: Xiamen daxue chubanshe. (In Chin.).
13. Lin, X. (2010). *Dier xingde quanli huayu—zhongguo dangdai nüxing zhuyi wenxue piping xingtai tezhen lun* [Power and Discourse of the Second Sex. The Theory of Morphological Characteristics on Chinese Feminist Literary Criticism]. Beijing: Zhongguo shichang chubanshe. (In Chin.).
14. Lu, X. (1986). *Xin nüxing zhuyi* [New Feminism]. Gaoxiang: Dunli chubanshe.
15. Liu, H. (2010). *Nüxing zhuyi wenxue piping zai Zhongguo de fazhan he fazhan* [The occurrence and development of feminist literary criticism in China]. *Huangshi ligong xueyuan xuebao*, 2 (27), pp. 20–27. (In Chin.).
16. Liu, J. (2008). *Zhongguo nüxing xiezuo wenhua siwei shanbian shi lun* [The history of the transformations of cultural thinking in Chinese women's writing]. Beijing: Zhongguo shehui kexue chubanshe. (In Chin.).
17. *Nüxing wenxue jiaocheng* [Women's literature course] (2007). Ed. by Qiao Yigang, Lin Danya. Shijiazhuang: Hebei jiaoyu chubanshe. (In Chin.).
18. Song, J., Niu, R. (2009) *Ershi shiji nüquan zhuyi zai zhongguo de fazhan* [The development of feminism in China in the 20th century]. *Liaoning xingzheng xueyuan xuebao*. Vol. 11, no 8, pp. 124–125. (In Chin.).
19. Wang, Ch. (1995). *Xin nüxing wenxue lungang* [An outline of new women's literature]. Shenyang: Liaoning daxue chubanshe. (In Chin.).
20. Zang, J. (1999). *Dui bashi niandai zhongqi Zhongguo funü shi yanjiude fansi* [Reflections on the Study of Chinese Women's History in the Mid-1980s]. *Zhonghua nüzi xueyuan xuebao*, 8, pp. 62–65. (In Chin.).
21. Zhang, Yu. (2010). *Nüxing zhuyi wenlun yu dangdai Zhongguo wenlun jianshe* [Feminist literary criticism and the construction of contemporary Chinese literary theory]. *Wenyi lilun yanjiu*, 1, pp. 86–93. (In Chin.).
22. *Zhongguo dangdai nüxing wenxue jian shi* [A brief history of contemporary Chinese women's literature] (2009). Ed. by Ren Yiming. Guilin: Guangxi shifan daxue chubanshe. (In Chin.).

Надійшла до редколегії 04.04.21

Natalia Isaieva, Doctor of Philology, Associate Professor
ORCID: 0000-0002-8458-4650
e-mail: inattalia@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FEATURES OF GENDER TERMINOLOGY DEVELOPMENT IN THE MODERN CHINESE LITERARY CRITICISM

This article is devoted to the cause of semantic ambiguity of Chinese gender terminology by the example of the most controversial concepts, such as "feminism", "gender", "feminist literature", "women's literature", "women's writing". The author pays attention to the socio-historical context, perception of Western feminist theories and actualization of traditional Chinese Philosophic Doctrines, as well as the unique phenomenon of "figurative terminology" creation.

In this research, the author used cultural-historical and typological methods, as well as the method of semantic and contextual analysis.

The development of a feminist (and later gender) trend in Chinese literary criticism began in the early 1980s. This process took place under the influence of three factors: 1) communist ideology and "state feminism"; 2) the spread of Western theories of feminism; 3) traditional Chinese concepts of gender relations. Chinese researchers were borrowing terms by translating them from English or other European languages. However, the process of semantic adaptation of new concepts was quite complex and had its own features. In particular, Chinese scholars sought to avoid a radical opposition of "the masculine and feminine principles" in the semantics of new terms. Instead they were trying to implement the Chinese philosophical concept of complementing the categories of Yin and Yang, which reflects the "situational worldview" of the Chinese people.

One of the special phenomena of Chinese gender literary criticism is the development of "figurative concepts." Such concepts are vivid images of Western literature and literary criticism, which are gaining new meaning in the Chinese cultural environment. In particular, the concept of "The Blank Page", suggested by S. Gubar to denote female identity in a patriarchal society, is associated by Chinese scholars with the activity of Tang Empress Wu Zetian and her "Wordless Tomb Stele".

The author concluded that the process of the gender terminology development in Chinese literary criticism is not complete, it balances between the new Western and traditional Chinese concepts of gender relations.

Keywords: Chinese literary criticism, feminism, gender, women's literature, feminist literature, "The Blank Page".